JAK ZAŁOŻYĆ I PROWADZIĆ KOŁO MŁODZIEŻY POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA

OPRACOWAŁA
ANNA ROSZKOWSKA

NAKŁADEM
WARSZAWSKIEJ KOMISJI OKRĘGOWEJ
KÓŁ MŁODZIEŻY POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA
WARSZAWA — 1936

JAK ZAŁOŻYĆ I PROWADZIĆ KOŁO MŁODZIEŻY POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA

OPRACOWAŁA
ANNA ROSZKOWSKA

NAKŁADEM
WARSZAWSKIEJ KOMISJI OKRĘGOWEJ
KÓŁ MŁODZIEŻY POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA
WARSZAWA — 1936

DRUKARNIA SPOŁECZNA
WARSZAWA
PL. GRZYBOWSKI 3/5 TEL. 205-80

TREŚĆ

Skład Główny: Warsz. Kom. Okr. Kół Młodzieży, P. C. K. — Warszawa,
Trębacka 11 m. 12. Telefon 501-24. Konto P. K. O. 16.137.

SŁOWO WSTĘPNE

Dla każdego czytelnika niniejszej broszury ciekawe i pożyteczne będzie zorjentowanie się w rozwoju organizacji Kół Młodzieży P. C. K. na terenie Polski w szkołach średnich, zawodowych i powszechnych w ciągu ostatnich lat.

Wystarczy zestawić cyfry sprzed kilku lat z ostatnią statystyką z roku szkolnego 1934/35.

W roku 1931 liczba Kół wynosiła — 897.
„ 1934 „ „ „ — 2440.

W tej liczbie przy szkołach powszechnych istnieje 78% Kół. Pozostały procent zaliczyć trzeba na szkoły średnie i zawodowe oraz Koła pozaszkolne.

Ostatnia statystyka wykazuje więc znaczny rozwój Kół Młodzieży P. C. K. Nie możemy jednak na wyżej wymienionej ilości Kół poprzestać, zwłaszcza, że każdego roku znaczna liczba młodzieży kończy szkoły i w niewielkiej ilości przechodzi do Kół akademickich P. C. K. lub do Kół pozaszkolnych, a najczęściej do organizacji całkowicie odpada, przechodząc do innych zespołów starszej młodzieży.

Pozatem nie możemy zamykać oczu na to jak wielki rozwój osiągają Koła czerwonokrzyskie w innych krajach. Nie mówiąc już o Ameryce, liczącej około 6 miljonów zrzeszonej młodzieży pod sztandarem Czerwonego Krzyża — Czechosłowacja, kraj terytorjalnie znacznie mniejszy od Polski posiada 565.000 czerwonokrzyskiej młodzieży na terenie swych szkół. Niezaprzeczonym jest faktem, że Koła Młodzieży P. C. K. są uznane przez nasze władze oświatowe i przez nasze nauczycielstwo jako organizacja o wysokiej wartości społeczno-wychowawczej. A skoro tak jest — stąd jasny wniosek, że należy nieustannie dążyć do jej rozwoju i szukać coraz mocniejszych i bardziej skutecznych podstaw, na których ona mogłaby oprzeć się.

Na zebraniach lokalnych, a także na zjazdach regjonalnych Opiekunów Kół Młodzieży P. C. K. stale odzywają się głosy doświadczonego nauczycielstwa, że w literaturze czerwonokrzyskiej, jakkolwiek ta w ostatnim roku znacznie się rozszerzyła — brak jest wstępnych wskazówek jak należy przystąpić do założenia Koła, a także brak ustalonej metodyki w prowadzeniu Koła.

Stronę formalną organizacji doskonale określa istniejący i obowiązujący regulamin. W danym jednak razie chodziłoby o pierwsze podejście do dziecinnych umysłów i zainteresowanie młodzieży tą organizacją tak, by od niej samej wyszła inicjatywa utworzenia Koła Młodzieży P. C. K. na terenie szkoły.

Pozatem — zwłaszcza dla nauczycielstwa pracującego zdala od większych środowisk a skutkiem tego wobec wielkiej nieraz trudności skomunikowania się z doświadczonymi w tym względzie kolegami — wielką przedstawia trudność prowadzenie Koła, odpowiedni wybór działów pracy, wreszcie uzgodnienie pracy Kół Młodzieży P. C. K. z innemi organizacjami.

Broszura niniejsza ma na celu dopomóc nauczycielstwu w usunięciu tych trudności, a tem samem ułatwić zakładanie i prowadzenie Kół Młodzieży P. C. K.

Metody w niej podane oparte są na długoletniem doświadczeniu kierowników Warszawskiej Komisji Okręgowej oraz licznego grona ideowych działaczy pedagogicznych, którzy jako Opiekunowie warszawskich kół zechcieli w swoich odpowiedziach na rozesłany przez Warszawską Komisję kwestjonarjusz, udzielić swych cennych obserwacyj i zdobytych doświadczeń na tem polu. Metody te są ujęte szkicowo aby pozostawić nauczycielstwu szeroki teren dla rozwinięcia indywidualnej inicjatywy, ponieważ bez niej prowadzenie Kół Młodzieży P. C. K. jako organizacji ideologicznej, opartej na humanitarnych odczuciach i głębokiej znajomości dusz dziecięcych — byłoby nie do pomyślenia.

Przedewszystkiem zatrzymamy się nad znaczeniem wychowawczem Kół Młodzieży P. C. K.

Cele organizacji Kół Młodzieży Czerwonego Krzyża dadzą się ująć jak następuje:

Budzić, rozwijać i pielęgnować w młodych duszach szlachetne instynkty, a temsamem tamować rozwój złych skłonności.

Panoszącemu się dziś materjalizmowi, mającemu swe źródło w egoiźmie — przeciwstawić umiłowanie idei służenia bliźniemu w każdej potrzebie moralnej czy materjalnej. Nauczyć młodzież cenić zdrowie własne i innych, krzewić higjenę życia codziennego, oraz dać dzieciom umiejętność niesienia pomocy w nagłych wypadkach.

Uspołeczniać młodzież przez wyćwiczenie jej w pracy zbiorowej, w podporządkowaniu osobistych celów—celom ogólnego dobra, w poddaniu się woli większości, w szacunku pracy i poczuciu odpowiedzialności za spełnienie wziętych na siebie obowiązków.

Budzić miłość Ojczyzny i szlachetną ambicję narodową, wszczepiając jednocześnie szacunek i życzliwość dla innych narodów.

Wreszcie rozszerzać horyzonty myślowe i uczuciowe dziecka, wyprowadzając je z ciasnego naogół pojmowania życia, przyziemnych i ograniczonych zamiłowań — na szerokie, wszechludzkie tory ideologji Czerwonego Krzyża, która jest wyrazem i wprowadzeniem w czyn Idei Chrześcijańskiej.

Jednostka wychowana w tych zasadach, które od najmłodszych lat wnikają w jej duszę, a z wiekiem w niej się umacniają—stanie się rozumnym i wiadomym celu swego życia człowiekiem, o szlachetnych uczuciach i czynach, a tem samem pożytecznym i dzielnym obywatelem swego kraju, współdziałającym w postępie całej ludzkości na drodze piękna i dobra.

Jeżeli przejdziemy z tych dziedzin abstrakcyjnych do bardziej praktycznych — śmiało stwierdzić możemy, że zbliżenie jakie nastąpi pomiędzy Nauczycielem - Opiekunem a członkami Koła Młodzieży P. C. K. wywoła ogromne ułatwienie całokształtu jego pracy pedagogicznej. Młodzież w nauczycielu już nie będzie widziała surowego, wymagającego wykładowcy, ani jak to się często słyszy „nudnego pana", lecz przyjaciela, doradcę. Nabierze doń zaufania i pokocha go. Wpływ jego wychowawczy będzie zapewniony — a przez to samo — wielce ułatwione będzie wzniosłe zadanie — nietylko nauczania, lecz i wychowania.

JAK PRZYSTĄPIĆ DO ZAŁOŻENIA KOŁA MŁODZIEŻY P.C.K.

Kto chce być propagatorem jakiejś idei wśród swego otoczenia, musi ją poznać, przemyśleć, ukochać ją i głęboko w nią uwierzyć.

To też nauczyciel lub nauczycielka, pragnąc założyć w swej szkole Koło Młodzieży P. C. K.K, musi dokładnie poznać tę organizację zapomocą istniejącej literatury, którą zawsze można otrzymać od lokalnych władz czerwonokrzyskich. Dla ułatwienia podajemy niżej wykaz i tytuły odnonych prac wydawanych przez Komisję Główną Kół Młodzieży P. C. K. w Warszawie *). Pozatem w miesięczniku „Czyn Młodzieży P. C. K." można znaleźć wiele ciekawego i pożytecznego materjału o Kołach. Okazowe numery zostaną przesłane na każde żądanie **).

Po zaznajomieniu się z duchem tej organizacji, koniecznem jest pozyskać dla niej kierownictwo szkoły. Musimy zaznaczyć, że wszystkie Kuratorja Szkolne jak również Inspektoraty bardzo usilnie i życzliwie popierają organizowanie Kół Młodzieży P. C. K. w szkołach. Po dopełnieniu tych wstępnych poczynań, nauczyciel przeznaczy jedną z godzin lekcyj na wygłoszenie pogadanki o tej organizacji, o różnych działach pracy Kół — w zależności od poziomu umysłowego dzieci oraz od ich zainteresowań, które są każdemu nauczycielowi znane.

Największe wrażenie sprawia na dzieciach wiadomość, że Koła Młodzieży Czerwonego Krzyża istnieją na całym świecie w 57

---

*) Patrz str. 27.

**) Adres Redakcji mies. „Czyn Młodzieży P.C.K."— Warszawa Smolna 6. „Biuletyn Opiekunów Kół Młodzieży P.C.K.", wydawany przez Warsz. Komisję Okręgową—Warszawa, Trębacka 11 m. 12, prenumerata roczna zł. 2.—Pismo zawiera również cenne wskazówki i rady.

krajach i liczą około 15 miljonów dzieci. Że w Polsce jest obecnie 2440 Kół zrzeszonych pod sztandarem Polskiego Czerwonego Krzyża. Tu należy koniecznie wytłomaczyć podniosły symbol tego znaku, nawiązując do historji powstania tej wszechświatowej instytucji, założonej przez Henryka Dunant'a*). Dalej należy dzieciom powiedzieć, że każde Koło Młodzieży we wszystkich krajach świata, a więc i w Polsce, posiada sztandar z tym znakiem i napisem „Miłuj Bliźniego", że ten napis obowiązuje każdego członka Koła, któremu nie wolno być nigdy obojętnym na wszelkie cierpienie, — i że trzeba zawsze nieść pomoc innym.

Potem należy przedstawić działy pracy prowadzone przez Koła Młodzieży P. C. K. **), podkreślając najdobitniej takie działy, które w danym środowisku mogłyby być zrealizowane. A więc o dziale higjeny. Jako zasadę postawić „Czystość to zdrowie" i t. p.

Dobrze jest wspomnieć, że w wielu Kołach prowadzone są dla młodzieży kursy ratownictwa, że Koła posiadają apteczki szkolne, że dzięki Kursom ratownictwa mogą uczyć się opatrywać skaleczenia, ratować zemdlonych i t. p.

Dział pracy społecznej, a więc opieka nad starcami, nad biednemi sierotami i chorymi kolegami łatwo obudzi wrodzoną u dzieci (zwłaszcza polskich) wrażliwość i chęć niesienia pomocy.

Najwięcej pewnie zaciekawi dzieci korespondencja prowadzona między Kołami Czerwoneg Krzyża, istniejącemi w szkołach różnych miast i wsi w Polsce i zagranicą. Wszystkie te i inne działy pracy należy poprzeć przykładami z działalności różnych Kół, czerpiąc materjał z drukowanych w „Czynie Młodzieży" sprawozdań.

Ustopniowanie zainteresowania, pierwiastek żywego czucia i barwne opowiadania mają w takiej pogadance najważniejsze znaczenie. Muszą w dzieciach obudzić żywy oddźwięk.

Niema żadnej wątpliwości, że po wysłuchaniu pogadanki — dzieci, czy to będą dzieci miejskie czy wiejskie, mniej czy więcej rozwinięte — bezwarunkowo do tej organizacji się zapalą i trzeba do tego doprowadzić, aby same zapytały czy w ich szkole możnaby takie Koło założyć. Wtedy należy już przystąpić do utworzenia Koła, według obowiązującego regulaminu, do wyborów zarządu Koła i wyznaczenia działów pracy. W sprawie wyborów Zarządu Koła — należy po uprzedniem przemyśleniu podsunąć nazwiska najlepszych i najinteligentniejszych dzieci na przewodniczącego, sekretarza i skarbnika.

Co do zapisywania na członków Koła Młodzieży P. C. K. — praktyka wielu Opiekunów Kół wykazała, że powinna rozstrzygać moralna wartość jednostki. Dobrze jest naogół tak sprawę postawić by uwarunkować należenie do Koła dobrem sprawowaniem i pilnością dziecka. Jednakże można wciągnąć do pracy w Kole dzieci

---

*) Patrz str. 28

**) Patrz str. 10 o działach pracy Kół Młodzieży P. C. K.

o trudnych charakterach, dając im przez to możność „wyżycia" się t. j. zużytkowania energji i bujnego temperamentu na pracę, zamiast na wybryki przykre dla otoczenia i trudne do opanowania przez wychowawcę.

Niezbędnym warunkiem aby założone Koło Młodzieży P. C. K. dobrze działało w danej szkole jest najpierw zorjentowanie się w istniejących organizacjach i uzgodnienie ich tak, by dzieci nie były przeciążone pracą społeczną i nie miały okazji do przechodzenia z jednej do drugiej organizacji co jest wysoce demoralizujące. Następnie dla Koła Młodzieży P. C. K. trzeba zdobyć życzliwość całego otoczenia.

Przedewszystkiem nauczyciel musi uzyskać nietylko zezwolenie Kierownika szkoły , lecz jaknajlepiej usposobić go do tej organizacji przedstawiając jej wartości wychowawcze, przez zachęcenie go do przeczytania propagadndowych broszur. O ile zaś w szkołach pracuje kilku lub kilkunastu nauczycieli, należy do nich zastosować tę samą metodę i pozyskać ich zainteresowanie. Będzie to wielką pomocą w pracy Opiekuna Koła. Przy pierwszej okazji, najlepiej na zebraniu rodziców, wtedy kiedy Koło istnieje i pracuje — przekonać ich trzeba o wielkim pożytku dla dzieci z należenia do tej organizacji. Trzeba przytem wskazać na wyniki ich pracy. Zresztą w dalszym ciągu tej broszurki wykazane będą metody tej propagandy, które nietylko można, lecz trzeba zastosować do rodziców i dzieci, członków Koła Młodzieży P. C. K.

Co do wyboru działów pracy dla Koła — rozstrzyga w tem jedynie zdanie nauczyciela, który najlepiej zna warunki lokalne oraz poziom umysłowy dzieci.

Poniżej umieszczamy szczegółowe opisy prowadzenia Koła i działów pracy, zarazem wskazując na ich wychowawcze znaczenie.

JAK PROWADZIĆ KOŁO MŁODZIEŻY P.C.K.

Naczelne zasady, które Opiekun Koła winien zastosować przy prowadzeniu Koła Młodzieży P. C. K., dają się ująć następująco:

Pouczenie przewodniczącego, sekretarza i skarbnika Koła o wykonywaniu ich obowiązków.

Oto najpierwsze czynności Opiekuna, od których zależy dokładność prowadzenia pracy Zarządu.

Przedewszystkiem *przewodniczęcego* należy objaśnić jak ma kierować posiedzeniami Zarządu. Najlepiej, aby Opiekun na kilku pierwszych posiedzeniach Zarządu Koła był obecny i sam pokierował dyskusją, wyjaśniając uprzednio, że na posiedzeniu winien panować porządek, kolejne zapisywanie się do głosu i t. p. Taki żywy przykład najlepiej pouczy przewodniczącego o sposobie prowadzeniu zebrań.

Sekretarza Koła należy uświadomić jak ma zapisywać protokuł. W pierwszym okresie sekretarz powinien pokazywać Opieku-

nowi bruljon protokułu i dopiero po wniesieniu przezeń poprawek — przepisać protokuł na czysto w przeznaczonym do tego celu zeszycie. Oczywiście protokuł powinien zawierać tylko uchwały, a nie być przeciążony dyskusją lub zbędnemi szczegółami. Ułatwi to Opiekunowi i przewodniczącemu Koła kontrolę czy uchwały zostały wprowadzone w czyn. Protokuł musi być zawsze odczytywany na następnem posiedzeniu Zarządu Koła i podpisany przez przewodniczącego, sekretarza i Opiekuna Koła.

Niezmiernie ważnem jest dokładne pouczenie *skarbnika* Koła o jego obowiązkach, a więc: o wpisywaniu wszelkich wpływów do kwitarjusza, następnie do książki rachunkowej, która powinna być prowadzona czysto, bez poprawek. Najdrobniejsze groszowe nawet wydatki, czy wpływy muszą być zapisywane. Skarbnik winien rozumieć całą odpowiedzialność jaka na nim ciąży przed Kołem i Opiekunem za gospodarowanie funduszami Koła i ścisłe prowadzenie rachunkowości. Każdy wydatek musi być uprzednio uchwalony przez Zarząd Koła a także poparty rachunkiem danej firmy, czy sklepu, gdzie był zakupiony sprawunek. Rachunki stanowią t. zw. dowody kasowe, które powinny być numerowane w/g kolejności i starannie przechowywane *).

PROGRAM I PODZIAŁ PRACY KOŁA

Organizacja Kół Młodzieży P. C. K. obejmuje wiele rozmaitych działów pracy, od bardzo łatwych i prostych aż do trudnych i skomplikowanych — jest więc w czem wybierać, jednakże program i podział pracy powinien być naprzód głęboko przemyślany przez Opiekuna, biorąc pod uwagę:

1. Poziom kulturalny i umysłowy dzieci danego środowiska.
2. Warunki miejscowe i szkolne.

Inne bowiem działy pracy można wskazać młodzieży szkół średnich, inne dzieciom szkoły powszechnej, klasom starszym lub młodszym, wreszcie uczniom szkoły miejskiej (większego lub małego miasta) — czy wiejskiej.

W każnym jednak razie najlepiej nie przeciążać odrazu Koła zbyt licznemi działami pracy, lecz uruchamiać je stopniowo, aby systematycznie przyzwyczajać dzieci do jaknajdokładniejszego wykonywania wziętych na siebie obowiązków.

Trzeba zresztą pamiętać o jednem: *nuda jest wrogiem czynu.* Młodzież czerwonokrzyska musi pracować z zapałem i ze swej pracy czerpać radość.

A więc w ułożeniu programu pracy Koła trzeba mieć na względzie, aby praca ta nie nużyła, lecz szczerze młodzież interesowała. W wielkiej mierze zależy to od sposobu, jaki Opiekun Koła zastosuje, proponując wykonanie danego działu pracy. Można też dzia-

---

*) Książkę protokułów, zeszyt kasowy i kwitarjusze otrzymać można w Warszawskiej Komisji Ogręgowej w Warszawie, — ul. Trębacka 11 m. 12.

łalność Koła podzielić na sekcje, z których każda obejmuje jeden dział pracy. Ten system można stosować tylko wtedy, jeśli Koło odrazu ma dużą ilość członków.

I w tym jednak wypadku nie należy tworzyć zbyt wielkiej ilości sekcyj, gdyż jak słusznie w odpowiedzi na kwestjonarjusz Warszawskiej Komisji Okręgowej zaznacza jeden z Opiekunów — „nie ilość, lecz jakość sekcyj stanowić będzie o wartości Koła". W odpowiedzi tegoż Opiekuna widzimy dalej zdanie, które każdy Opiekun powinien mieć zawsze w pamięci: „Zapał dziatwy musimy podtrzymać i nie dać mu osłabnąć, bo pięknie i precyzyjnie wzniesiony fundament runie — pozostawiając po sobie zawód i rozgoryczenie".

Co do organizacji Zarządu Koła spotykamy różne, oparte na doświadczeniu Opiekunów systemy. Tak więc o ile praca licznego Koła będzie podzielona na sekcje to każda z nich posiada musi przewodniczącego, a każdy przewodniczący sekcji w chodzi w skład Zarządu Koła i na posiedzeniach Zarządu zdaje sprawę z pracy swojej sekcji. Tym sposobem cały Zarząd ma możność zapoznania się z całokształtem pracy Koła, przedyskutowania szczegółów pracy w sekcjach, oraz uchwalania wniosków, zmierzających do rozwinięcia prac sekcyj.

Posiedzenia Zarządu nie powinny zbyt często być zwoływane, aby nie przyzwyczajać dzieci do czczej gadaniny. Opiekun stale obserwując dzieci i prowadząc od czasu do czasu rozmowy z przewodniczącym Koła — doskonale zorjentuje się czy i kiedy przewodniczący powinien zwołać posiedzenie Zarządu. Niezmiernie ważnem jest, aby porządek posiedzeń Zarządu obejmował wszystkie aktualne sprawy, które kolektywnie powinny być uchwalane. Tym sposobem zaprawia się młodzież do lojalnego stosunku względem Zarządu i do szanowania jego uchwał, co przy piastowaniu mandatów w instytucjach społecznych — jest dotychczas niezawsze stosowane, a jednak w pracy społecznej niezbędne. Jeszcze co do roli Opiekuna w prowadzeniu Koła: koniecznem jest aby Opiekun stale kontrolował prace Koła, a więc Zarządu i Sekcyj.

Musimy pamiętać, że brak kontroli wywołać może zaniedbanie, do czego zresztą większość dzieci ma skłonność. Muszą one czuć i wiedzieć, że nic nie ujdzie uwagi Opiekuna, że jego opinja o Kole jest dla nich najważniejszą. Dzieci będą dbać o tę opinję — czując w Opiekunie nietylko władzę szkolną lecz życzliwą i mądrą opiekę, która dba narówni z niemi o dobre wyniki pracy w Kole. Ta wspólna ambicja Opiekuna i młodzieży znakomity przynosi wynik, — jest silnym węzłem pomiędzy wychowawcą, a wychowankami, budzi zaufanie i przyjaźń wzajemną. Zwiększy się tą drogą wpływ nauczyciela na dzieci, obudzi w nich dobrą wolę w kierunku zadowolenia Opiekuna nietylko na terenie pracy Koła młodzieży P. C. K., ale nawet i w szkole przez pilność w nauce i dobre sprawowanie się.

Utrzymanie harmonji pomiędzy członkami Koła młodzieży P. C. K. jest niemniej ważne. Tępić należy jaknajsurowiej bójki i kłótnie. Koło czerwonokrzyskie pracujące pod hasłem „Miłuj Bliź-

niego" musi stosować tę zasadę w najbliższem otoczeniu — a więc w domu — względem rodziny, w szkole — względem kolegów. Tutaj wpływ Opiekuna jest decydujący. W Kole Młodzieży P. C. K. wszyscy członkowie powinni poczuwać się do solidarności i wzajemnej pomocy. Myśl ta będzie rozwinięta dalej w dziale samopomocy i pracy społecznej. Może się zdarzyć, że jeden z członków Koła popełni jakiś brzydki czyn. Bezkarnie tolerować tego nie należy. Można go na jakiś czas z Koła wykluczyć. Jeśli okaże skruchę i poprawę — Opiekun wprowadza go spowrotem do Koła. Musi to być zrobione bardzo uroczycie, tak, aby całe Koło było tym faktem przejęte i wzruszone. Dla wszystkich dzieci w całej szkole będzie to doskonałym środkiem profilaktyki moralnej. Należenie do Koła musi być uważane za wielki zaszczyt, wykluczenie zaś—jako ciężka kara i wstyd. Dzieci muszą być uświadomione, że „członek Koło Młodzieży P.C.K. powinien być wzorowym uczniem, dobrym synem, czy córką, dobrym bratem czy siostrą".

Na zakończenie dodać musimy, że bardzo pożądanem jest, aby Opiekun Koła pozyskał dla tej organizacji życzliwość i uznanie rodziców członków Kół. Osiągnąć to można różnemi drogami: w środowisku inteligencji wystarczy wygłoszenie na zebraniu rodzicielskiem referatu o wartości wychowawczej organizacji Kół Młodzieży P. C. K., uznanej w całym świecie cywilizowanym przez najwybitniejszych socjologów i pedagogów. W innych środowiskach mniej uświadomionych lub mniej kulturalnych dobrze jest unaocznić rodzicom jak ich dzieci pracują w Kole Młodzieży P.C.K. W tym celu dobrze jest zaprosić ich na sprawozdawcze zebranie Koła, na uroczystość choinki, urządzanej przez Koło dla biednych dzieci, na wystawę prac Koła i t. p. Niema wątpliwości, że najsłabiej uświadomieni rodzice będą pozyskani dla sprawy, będą przedewszystkiem dumni ze swoich dzieci. Opiekun zyska w nich pożądaną pomoc wychowawczą, Koło—pomoc moralną, a nawet materjalną. Jako przykład posłużyć może następujący fakt: w październiku ub. roku zostało założone Koło Młodzieży P.C.K. w wiejskiej szkole na Podlasiu. Rodzice dość niechętnie ustosunnkowali się do Koła, bo dzieci były zajęte poza domem, gdy jednak przed Bożem Narodzeniem tamt. Koło postanowiło zorganizować choinkę dla sierot i rodzice się o tem dowiedzieli — wszyscy poprzynosili różne dary w naturze na ten cel a zaproszeni na uroczystość choinki, stawili się prawie wszyscy, i od tej pory sami napędzają dzieci do pracy w Kole.

DZIAŁY PRACY KÓŁ MŁODZIEŻY P. C K.

a) Hygiena i ratownictwo

W Polsce — powiedzmy to sobie szczerze — pojęcie o higjenie stoi bardzo nisko, a co za tem idzie i higjena życia codziennego. Należy temu zaradzić nie tylko ze względu na poprawę zdrowia publicznego, lecz w celu podniesienia ogólnej kultury narodowej.

Trudno jest dorosłych ludzi uczyć higjeny, a więc trzeba zacząć od dzieci.

W programie Czerwonego Krzyża istnieją wśród innych dwie zasady: „poprawiać zdrowie, zapobiegać chorobie". przeto w działalności Młodzieży Czerwonego Krzyża na pierwszem miejscu jest higjena.

Opiekunowie Kół Młodzieży P. C. K. często określają dział higjeny jako trudny do ujęcia i do poprowadzenia, zwłaszcza w mniejszych miastach, a jeszcze bardziej w szkołach wiejskich.

Sprobujmy to zadanie praktycznie rozwiązać. Wszelkie metody teoretyczne, jak np. pogadanki o higjenie mało są skuteczne, bo dziecko naogół szczególniej młodsze, mało interesuje się zdrowiem. Chodzi przedewszystkiem o to, aby to zainteresowanie obudzić, więc podejść do tej sprawy należy, jeśli się tak wyrazić można — drogą okólną, wciągając dzieci stopniowo do stosowania praktycznych przepisów higjenicznych w codziennem życiu.

Rozpoczynamy więc przez rozwinięcie w dzieciach poczucia estetycznego.

A więc klasa dobrze utrzymana, z umytą podłogą, ławkami, o czystych oknach, przez które wnika słońce — jest przecież piękniejsza od brudnej i zaśmieconej. Łatwo jest zwrócić na to uwagę dzieci i poprostu powierzyć im utrzymanie w czystości klasy, ławek, okien i przewietrzanie sali. Dzieci chętnie się tego podejmą, bowiem w psychice dziecka istnieje chęć wzięcia na siebie odpowiedzialności i zamiłowanie do pracy fizycznej.

Zaangażowana jest w tem ich ambicja. Należy to wyzyskać najpierw w małym zakresie, stopniowo rozszerzać teren ich pracy, oddając pod opiekę Koła Młodzieży P. C. K. korytarze, schody, podwórko, wreszcie boisko, o ile na terenie szkoły istnieje. Przedewszystkiem dzieci, które będą sprzątać same przestaną zaśmiecać szkołę, a nawet z pewnym despotyzmem będą pilnować by inni koledzy tego nie czynili.

I oto odnieślimy już jedno małe, lecz ważne zwycięstwo. Dziatwa nauczyła się ruzumieć urok czystości a także szanować pracę zmierzającą do porządku.

Ale to dopiero pierwszy krok. Dalej przyzwyczajamy dzieci do należytego korzystania z urządzeń higjnicznych. Powierzamy im dozór nad korytarzami, klasą, umywalnią szkolną w której muszą być czyste ręczniki, mydło i szczotka do paznokci, a także kawałek pumeksu do zmywania z palców atramentowych plam. W wygódce musi być zawsze papier, pokrajany na kawałki.

Śniadania przynoszone z domu nie mogą być owijane w brudną gazetę. Trzeba dzieciom wytłumaczyć — dlaczego. Koło Młodzieży P. C. K. zakupiło czysty szary papier, chłopcy zrobią z niego torebki i rozdadzą kolegom. Dziewczynki mogą z kawałków starego płótna uszyć serwetki, włożyć je do torebek a następnie pilnować, aby zawsze były uprane, co same dzieci doskonale potrafią wykonać.

Opiekun łatwo może zachęcić dziatwę do wyżej wymienionych czynności.

Następnie można rozpocząć propagandę czystości osobistej. Prowadzenie konkursów zdrowia na wydanych do tego celu specjalnych kartkach z ładnym rysunkiem — uznane jest jako dobra metoda dla dzieci od lat 8 — 11. Trzeba im dać wskazówki jak mają wypełniać rubryki, a po upływie miesiąca, kartki odebrać, sprawdzić, wyróżnić tych uczestników konkursu, którzy mają najwięcej wypełnionych rubryk, zachęcić niedbałych i wszystkim wydać nowe kartki. Powtarzać ten system przez parę miesięcy, a po upływie jakiegoś czasu zorganizować w obecności całego Koła uroczystość wręczenia nagród konkursowych. Jako nagrodę po pierwszym konkursie można dać prawo noszenia pod znaczkiem Czerwonego Krzyża okrągłej kokardki zielonej, po drugim konkursie żółtej czy pomarańczowej, po trzecim — czerwonej i t. p..

Po przeprowadzenia w dłuższym okresie konkursów, wszystkie dzieci zdobędą czerwoną kokardkę, co będzie najlepszym dowodem osiągnięcia celu. Czystość stanie się dodatnim nałogiem dziecka.

Jeśli Koło Młodzieży P. C. K. obejmuje całą szkołę można przeprowadzać konkursy całych klas, nietylko za pomocą kartek, dowodzących czystości osobistej — lecz np. czystego i ozdobnego utrzymywania sal szkolnych z t. zw. przechodniemi nagrodami.

Wszystkie powyższe metody należy stosować względem młodszych dzieci. W żmudnej pracy sprawdzania kartek z konkursami zdrowia Opiekun czy Opiekunka Koła znajdzie doskonałą pomoc wśród starszych członków, którzy się chętnie tego podejmią i czynność tę z precyzją wykonają.

Co do udziału starszej młodzieży w dziale higjeny — można doskonale wyzyskać, zwłaszcza u dziewczynek, wrodzone im zamiłowanie do roztaczania opieki nad młodszemi. Jedną z nich, zaradną i zamiłowaną w czystości — mianuje się „higjenistką Koła". Obowiązkiem jej jest dopilnowanie, by młodsze dzieci miały czyste buzie, uszy, głowy, ręce i zęby*). Ewentualnie higjenistka może w szkonej umywalni sama dokonać umycia i nauczania brudasów, oczywiście z całą delikatnością i dyskrecją, aby nie zawstydzić ich przed kolegami. Higjenistka musi też dopilnować, by młodsze dzieci nie wybiegały podczas pauzy bez palt na podwórze jesienią i w zimie.

Przejdźmy teraz do innych metod dla młodzieży starszej. Jej należy się już poważniejsza Rola. Akcję trzeba rozpocząć od krótkich interesujących pogadanek o chorobach zakaźnych, o tępieniu brzydkiego przyzwyczajenia plucia na podłogę, o niebezpieczeństwie picia brudnej wody, o konieczności zasłaniania ust przy kaszlu i nosa przy katarze i t. p. wyjaśniając istnienie i szkodliwość drobnoustrojów. Wobec częstego, niestety, zarobaczenia mieszkań, trzeba uświa-

*) Ładne szczoteczki do zębów w cenie 20 gr. Koło może sprowadzić w żądanej ilości z Warsz. Komisji Okręgowej.

domić młodzież o szkodliwości wszelkich insektów: jak pchły, wszy i pluskwy roznoszących rożne choroby i nauczyć jak wyniszczyć robactwo, zapomocą najprostszych środków. Służy do tego: proszek perski od pcheł, terpentyna i nafta od pluskiew, sabadilla od wszów. Jak wiele można w tej dziedzinie zdziałać dobra wola i wytrwałość opiekuna, niech jako dowód posłuży przykład pewnej opiekunki, nauczycielki w wiejskiej szkole na Wileńszczyźnie. Objąwszy swoje stanowisko przekonała się z przerażeniem, że wszystkie dzieci mają wszy. Gdy zaczęła im głowy oczyszczać, dzieci z płaczem prosiły, by tego zaniechała, bo rodzice je biją za to, że nie mają wszów, mówiąc im, że ich dziadowie i ojcowie zawsze mieli wszy, bo to przynosi szczęście, więc i im nie wolno się ich pozbywać. Można sobie wyobrazić wrażenie nauczycielki. Jednakże ta dzielna kobieta potrafiła przekonać wszystkich mieszkańców tej wioski o szkodliwości dla zdrowia tych insektów i w ciągu całego roku dokonała odwszenia całej okolicy.

Inicjatywę i wykonanie walki z brudem trzeba podać młodszym i starszym dzieciom w formie wesołej zabawy, aby ich nie znudzić.

Dla starszych członków Koła wprowadzić pisanie szkolnych wypracowań z różnych dziedzin higjeny. Referaty najlepsze mogą być odczytane na zebraniu całego Koła i przedyskutowane. Dalej bardzo pożyteczne będzie utworzenie kroniki higjeny, do której każdy członek Koła da jakiś wierszyk, aforyzm czy humorystyczny rysunek. Wreszcie sekcja rozrywkowa może zorganizować przedstawienie teatralne na ten temat. W Czynie Młodzieży często są podawane komedyjki z treścią o czystości i zdrowiu*).

Dla młodzieży starszych klas niezmiernie pożyteczne jest zorganizowanie kursów o higjenie i ratownictwie w nagłych wypadkach życia codziennego oraz a ratownictwie przeciwgazowem. W mieście łatwo znaleść ideowego lekarza, który podejmie się wykładów a także Siostrę P. C. K., która da praktyczne wskazówki opatrunków, bandażowania, jak i pielęgnowania chorych w domu.

Wreszcie lekarz szkolny i szkolna higjenistka na prośbę opiekuna powinni w tym względzie okazać pomoc w zorganizowaniu kursu.

Nawet na wsi przeprowadzenie wykładów nie jest niemożliwe — przy życzliwej pomocy lekarza powiatowego, lub zamieszkałego w najbliższem miasteczku.

Obecnie dział higjeny dla wsi wchodzi w program prac Pol. Czerwonego Krzyża, który organizuje w wioskach t. zw. „Ośrodki Zdrowia", gdzie pracują dyplomowane Siostry P. C. K., mające pozatem obowiązek propagowania higjeny na wsi. Każda Siostra napewno nie odmówi wygłoszenia kilku wykładów, zastosowanych do poziomu umysłowego wiejskich dzieci.

W Warszawskiej Komisji Okręgowej jest do nabycia „Pod-

*) Patrz: materjał organizacyjny i pomocniczy, str. 27.

ręcznik pielegniarstwa i ratownictwa", wydany pod redakcją dr. Antoniego Fiumela, zawierający cykl wykładów wygłoszonych na kursach dla Warsz. Kół Młodzieży P. C. K. Świetne artykuły o higjenie, o ratownictwie, a szkodliwości alkoholu i palenia tytoniu, wrazie niemożności znalezienia wykładowcy-lekarza — wystarczą całkowicie Opiekunowi dla somodzielnego przeprowadzenia kursu w Kole. Ta książka powinna znaleść się w każdem Kole Młodzieży P. C. K.

Niezbędnem też jest, by każde Koło posiadało podręczną apteczkę, którą Opiekun powierza jednemu z członków Koła, lub ustanawia kolejność opieki nad apteczką kilku członkom Koła, z tem jednak, by przeznaczony do tej roli ukończył kurs sanitarny i umiał obchodzić się z lekarstwami, opatrywać ranę, lub stłuczenie.

Apteczki szafkowe można obstalować na miejscu, środki lekarskie, w/g wskazówek lekarza trzeba zapupić. Apteczki wycieczkowe dla Kół Mł. P. C. K. w cenie zł. 10. — wraz z lekarstwami nabyć można w Komisjach Okręgowych Kół Mł. P. C. K.

Dział higjeny i ratownictwa bezwątpienia każdy Opiekun chętnie poprowadzi w swojem Kole. Bo jakkolwiek przysporzy mu to na razie pracy, lecz wyniki dadzą każdemu ideowemu nauczycielowi wielkie zadowolenie. Jest to tak samo jak inne działy pracy Koła szerokie pole osobistej inicjatywy Opiekuna,który potrafi wciągnąć stopniowo całą młodzież do tej pracy, stwarzając, jak się wyraził jeden z prelegentów na ostatnim Zjeździe Opiekunów w Siedlcach „atmosferę higjeniczną" w całej szkole, nawet tam, gdzie nikt o higjenie nie słyszał. Wślad za zrozumienie czystości idzie poprawa zdrowia młodzieży, która ze szkoły nabytą wiedzę higjeny życia codziennego przeniesie do domów rodzinnych. Były notowane takie fakty przez Opiekuna. Jest to chyba wielką zachętą i bodźcem dla każdego, komu drogi jest postęp kultury naszego kraju. W tym kierunku każdy Opiekun Koła powienien stale pogłębiać swoją wiedzę.

b) Samopomoc i praca Społeczna

Hasłem tego działu jest: **pomóż każdemu, kto twej pomocy potrzebuje.**

Zanim Opiekun skieruje Koło Młodzieży P. C. K. do wykonywania tego hasła nazewnątrz, w szerszym zakresie — powinien uwagę Koła zwrócić na najbliższe otoczenie t. j. na dom i szkołę Powinny one stać się pierwszym terenem dla młodzieży do „niesienia pomocy", która może się wyrażać czynami we wszystkich przejawach życia codziennego.

A więc w domu: przez pomaganie matce w jej trudnej i męczącej pracy gospodarskiej, ojcu przez oddawanie choćby drobnych usług, wreszcie przez opiekowanie się młodszem rodzeństwem.

W szkole członkowie Kół Młodzieży P. C. K. powinni zbadać braki i potrzeby kolegów i koleżanek. Mniej zdolnym mogą dopomagać w odrabianiu lekcyj, uboższym wypożyczać książki do nauki;

na początku roku szkolnego ułatwić im tanie nabycie książek i zeszytów. Zamożniejsza młodzież powinna dostarczać w swojej szkole lub innej śniadań dla tych dzieci, które w obecnych ciężkich czasach nie mogą przynieść ich sobie z domu, ewentualnie kolejno, za pozwoleniem swoich rodziców zapraszać ubogich kolegów do domu na obiady. W okresie świąt dorocznych dostarczyć ubrań, bielizny, ciepłych szalików, czapek i t. p.

Trudno zresztą byłoby wyliczyć wszystkie sposoby przyjścia z pomocą dzieciom przez dzieci, które w Kołach Młodzieży P. C. K. wykazują na tem polu ogromną inicjatywę. Opiekun jednak powinien pouczyć młodzież, że wogóle udzielanie pomocy potrzebującym— musi być wykonane z wielką serdecznością i delikatnością, aby nigdy nie dotknąć ich ambicji. To warunek nieodzowny.

Co do pracy społecznej Kół Młodzieży P. C. K. poza terenem domu i szkoły — w każdem mieście czy miasteczku i w każdej wiosce istnieje wiele okazji do niesienia pomocy. Opieka nad biednym sierotą, nad chorym starcem czy kaleką, nad bezdomną czy bezrobotną rodziną, wreszcie nad jakąś ochronką — może być pełniona przez Koło, nietylko doraźnie, lecz jeśli zajdzie tego potrzeba stale, z poświęceniem i z poczucim odpowidzialności.

Czyż trzeba wyliczać korzyści wychowawcze tego działu pracy?

Każdy z nas doskonale zdaje sobie sprawę, że największym wrogiem duchowej wartości człowieka jest **egoizm**, bo najnikczemniejsze i najszkodliwsze uczynki, a nawet zbrodnie — w egoizmie mają swe źródło.

Wrażliwość na niedolę jest wrodzoną cechą naszych dzieci. Lecz strzec należy, by nie objawiała się tylko we łzach, czy pustych słowach współczucia — dla tego więc trzeba mądrze a serdecznie — zamiast zanudzać dzieci suchemi morałami, które ich nie przekonają — skierować je do czynu, który przyniesie ulgę każdej napotkanej niedoli

Przestrzegać również należy by ten uczynek nie był tylko wywołany udziałem spontanicznym współczucia — ale stał się podstawą przemyślanego, logicznego konsekwentnego systemu pomocy potrzebującym.

Spełniony czyn — niesie zawsze za sobą wielkie zadowolenie, a nawet radość młodzieży. Będzie to najlepszą tarczą ochronną przed egoizmem, którego zarodek w mniejszym lub większym stopniu tkwi w każdem dziecku.

Kierując tym działem pracy — Opiekun Koła pełni wielkie posłannictwo: — przygotowuje kadry przyszłych działaczy społecznych — w imię ideału.

c) Korespondencja międzyszkolna

Jest to niezmiernie ważny dział w pracy Kół Młodzieży P. C. K. o głębokiem znaczeniu wychowawczem. Rozszerza horyzonty myślowe dziecka i jego zainteresowania. Na terenie pracy czerwonokrzy-

skiej stanowi podstawę do wymiany inicjatywy i dodania bodźca. W założniu Korespondencja Międzyszkolna ma na celu wzajemne poznanie i porozumiewanie się młodzieży różnych dzielnic kraju oraz zawiązanie przyjaznych stosunków pomiędzy dziećmi całego świata. Czerwony Krzyż jako organizacja w najlepszym znaczeniu tego słowa międzynarodowa jest znakomitym terenem do stępienia narodowych szowinistów, co dla późniejszego nastawienia byłych członków Kół P. C. K. do spraw politycznych i współżycia z innemi narodami — odegra poważną rolę.

Jeśli chodzi o metody prowadzenia korespondencji, to są one jednakowe dla korespondencji krajowej jak i zagranicznej, dlatego, omawiane są łącznie. Sekcja korespondencji — jak wszystkie inne — ma swego przewadniczącego i członków dobrowolnie zgłoszonych, czy wybranych przez Zarząd. Zarząd, względnie sekcja uchwala nawiązanie korespondencji. Sekcja zaczyna pracować. Dzieli między sobą czynności w następujący sposób: kilkoro dzieci podejmuje się tylko dostarczania i zbierania materjałów, reszta zajmuje się wykonaniem albumu, jego układem, wyglądem i t. p. A więc pierwsza grupa zbiera: fotografje, pocztówki, wycinki z pism i ilustracyj, rysunki dzieci, zioła zasuszone, liście, próbki materjałów, próbki haftów i t. p. Wszystko to jest zależne od charakteru zamierzonego albumu, o czem niżej. Druga partja odpowiednio wykorzystuje dostarczone objekty — przyczem obie grupy są od siebie niezależne i nie powinny sobie nawzajem przeszkadzać. Każda z nich odpowiada za własną pracę. To znaczy wykonywa: naklejanie fotografij, zdobienie, podpisywanie, oprawę albumu i t. p. Po zakończeniu prac któryś z członków sekcji podejmuje się napisania listu w imieniu Koła. Wszystkiemi pracami sekcji, członkowie powinni zajmować się na zmianę — wprowadzi to ożywienie i zwiększy inicjatywę.

Po zakończniu prac — list, album, wględnie załączone przedmioty wysyła Koło (sekcja) do swojej Komisji Oddziałowej względnie Oddziału, a te skolei wysyłają o Komisji Okręgowej. Wszelkie listy i albumy przechodzą przez Komisję Główną, która tłumaczy je na język danego kraju, do którego wysyłane są korespondencje lub przesyła do Ligi Czerwonych Krzyży w Paryżu, która na miejscu dokonywa tłumaczeń. Ponieważ może się zdarzyć, że Koła Młodzieży jednego państwa zbyt licznie otrzymują korespondencję jako wyraz zainteresowania się niemi, a inne nie, przeto wykaz tych państw, do do których w danym okresie można pisać znajdą Koła w „Czynie Młodzieży". W ten sposób nawiązuje się kontakt. Rzeczą szczerości dzieci, ich zainteresowania i wyrobienia jest ten kontrakt utrzymać.

Jaki system pracy obrać w prowadzeniu korespondencji? Jest to sprawa nieco skomplikowana do omówienia, bo przecież każdy Opiekun ma swój własny system, który dzieciom podsuwa. Chodzi tylko o to żeby w ramach własnego systemu zmieścić, te ogólne wytyczne jakiemi trzeba się kierować w tak ważnym dziele jakim jest korespondencja młodzieży różnych ras, państw i narodów.

Pamiętajmy o tem, że list, czy album staje się przedmiotem zainteresowania nietylko dzieci, ale najbliższej grupki nauczycieli, władz szkolnych, rodziców i osób z dziećmi związanych. Były wypadki, że polski album miał takie powodzenie, że krążył jako ciekakawostka wśród starszego miejscowego społeczeństwa. Należy więc nie zapominać o związanym z tą korespondencją czynnikiem propagandy.

Pamiętajmy i o tem, że większość naszych dzieci nie umie prowadzić korespondencji, nie potrafi ułożyć zwykłego listu i porządnie zaadresować koperty. Otóż trzeba ich tego nauczyć. Wzór listu i adresu wypisany na tablicy, lub wzięty na lekcji polskiego jako wypracowanie — ułatwi dzieciom orjentację.

O czem pisać? — O wszystkiem, co związane jest z życiem Koła, szkołą, pracą, zamierzeniami, przebiegiem i wynikami działalności, z kroniką, wreszcie z osobami Koła. Listy niech będą bezpośrednie, proste, niewypracowane.

Jedno z Kół Młodzieży w Sjamie napisało tak do swoich kolegów — Polaków: „My jesteśmy ciemni jak czekolada, wy jesteście biali jak śmietanka. I sądzimy, że czekolada ze mietanką wszystkim nam bardzo smakuje."

Jeżeli Koło napisze w jednym ze swoich listów, że opiekowało się biedną rodziną, będzie to ciekawym materjałem porównawczym dla drugiej strony zainteresowanej. Pisać często i ciekawie — to jest zasada. Nie zapominać o znajomych. Gdy Koło otrzyma album, na który chce odpowiedzieć również albumem, a praca nad tem będzie trwała kilka tygodni, niech przyjmie za zasadę: bezpośrednio po otrzymaniu albumu potwierdzić jego odbiór, podziękować i zaznaczyć, że właściwa odpowiedź nadejdzie niebawem*). Tego wymaga grzeczność i to trzeba dzieciom wprowadzić w nałóg.

Jak układamy albumy? Przedewszystkiem planowo i z myślą przewodnią. W tym celu Opiekun powinien wypytać dzieci: o czem chcecie powiedzieć dzieciom w swym albumie. O miastach, wsiach czy ludziach, o pomnikach, parkach czy domach. O pracy na roli, o świętach narodowych, o roślinności czy o przemyśle krajowym. o wojsku polskiem czy też o własnej szkole.

Niedpuszczalną jest rzeczą wypełnianie albumu chaotycznie. Wytłumaczyć dzieciom, że trzeba wziąć *jedno* z zagadnień do opracowania. Jeżeli materjału zbierze się zadużo — poświecić temu 2 — 3 albumy. Ale opracować ten dział starannie. Koło (np. wiejskie) które nie ma do tego odpowiednich środków pieniężnych ani środków zdobycia ich — może się w tej sprawie zwrócić do swojej Komisji z prośbą o pomoc. Albo niech poprzestanie na własnych możliwościach: własne prace, rysunki, plecionki, wycinanki, hafty, lalki i samodzieły mogą z powodzenie wypełnić korespondencję między Kołami. Ale niech

*) Warsz. Kom. Okręgowa wydała w tym celu specjalny ozdobny papier i koperty do korespondencji międzyszkolnej.

ta korespondencja będzie utrzymana na należytym poziomie — tak zewnętrznie jak i w treści swojej.

Korespondując z zagranicą, należy pamiętać również i o Polakach na obczyźnie, dla których Koła Młodzieży wiele mogą zrobić.

Adresy do nich znajdą również zainteresowani w „Czynie Młodzieży". W ten sposób przedstawia się ogólnie sprawa Korespondencji krajowej i zagranicznej Kół Młodzieży. Wypełnia ona miłą gałąź pracy, podtrzymuje bezustanku zainteresowanie dzieci — jest może najefektowniejsza. Ale nie należy jej zaniedbywać. Młodzież ceni świadomości tego, że jej organizacja, jaką jest Koło Młodzieży, ma charakter międzynarodowy i światowy. Należy tylko tę świadomość podtrzymać, a potrzebę wymiany myśli doprowadzić do tego aby po wyjściu młodzieży ze szkoły — żyła w niej jeszcze nadal.

d) Inne działy pracy

Powyżej zostały omówione zasadnicze działy pracy prowadzone przez Koła Młodzieży P. C. K. Działalność Kół i zainteresowanie ich członków nie ogranicza się jednak do w. w. działów. Program działalności, odpowiednio do warunków lokalnych, zakreśla znacznie szersze pole pracy. Trudno byłoby wymienić tutaj wszystko to, co nasza młodzież, pełna zawsze inicjatywy, ruchliwa i twórcza wykonuje dzięki przedewszystkiem znakomitemu wykorzystaniu nadarzających się okazji do rozszerzenia działalności przez Opiekuna Koła. Regulamin Kół Młodizeży P. C. K. nie zamyka w pewne określone klamry działalności Koła, owszem pozwala na rozszerzanie jej w miarę możności, byle tylko działalność ta była zgodna z duchem organizacji i stwarzała dobry czyn.

A więc młodzież czerwonokrzyska otacza opieką rośliny i zwierzęta, buduje specjalne domki i karmiki dla ptaków w porze jesiennej i zimowej. Zakłada ogródki, z których warzywo przeznacza dla biednych rodzin, a kwiaty dla chorych w domu i szpitalach. Uprawia i zbiera zioła lecznicze z czego czerpie poważny dochód, zajmuje się hodowlą jedwabników, jeżeli warunki terenowe na to pozwalają. Roztacza opiekę nad opuszczonemi grobami. Organizuje kółka amatorskie, śpiewacze, orkiestry. Przeprowadza kursy grzeczności względem rodziców, przełożonych, starszych i siebie samych. Dziewczęta zajmują się szyciem odzieży nowej, naprawianiem starej, robótkami szydełkowemi i t. p. i przeznaczają te rzeczy dla biednych. Młodzież czerwonokrzyska bierze cynny udział w propagowaniu sztuki i strojów regjonalnych, uwzględniając ten dział w korespondencji międzyszkolnej.

W Kołach licznych kwitnie: szczotkarstwo, pantoflarstwo, szewstwo, koszykarstwo, stolarstwo, introligatorstwo, wyrób guzików i t. p., co jest traktowane często jako źródło dochodu na cele Koła.

Młodzież lubi pracować, szczególnie wtedy jeżeli czyni to nie z przymusu i widzi w tem korzyść dla organizacji do której należy.

Niema więc trudności dla Opiekuna w zajęciu wszystkich członków czynną pracą stosownie do osobistego zainteresowania.

Wykorzystanie wszelkich możliwości czy to na terenie szkoły czy też na szerszym terenie jakim jest wieś lub miasto nie pozwoli Kołu wegetować nie stworzy członków ograniczających swoją przynależność do płacenia składek, a nauczy młodzież rzetelnej pracy społecznej, i współodpowiedzialności za pomyślny i stały rozwój swojej organizacji.

e) Dochody Koła.

Ażeby praca w Kole należycie się rozwijała, musi Koło rozporządzać pewnemi funduszami. Płyną one ze składek członkowskich, ofiar, subwencyj i organizowanych przez Koło imprez dochodowych. Należy podkreślić, że w myśl polecenia Komisji Głównej, wysokość składek członkowskich, zależna jest od uchwały Walnego Zebrania Koła, a praktycznie od warunków lokalnych. Opiekun Koła może zwolnić w razie koniecznym, pewnych członków od składek członkowskich, ci jednak muszą wykazać się czynnym udziałem w pracy Koła.

Celem zwiększenia funduszów, Koło powinno zyskać na członków wspierających pp. nauczycieli i rodziców. Ofiary i subwencje ne cele Koła mogą płynąć z gmin, zarządów miejskich, władz czerwonokrzyskich i szkolnych.

Imprezy dochodowe na cele Koła mogą być organizowane jedynie z pozwolenia Kierownictwa lub Dyrekcji Szkoły. Charakter tych imprez powinien być zawsze odpowiedni i zgodny z duchem organizacji.

Opiekun Koła winien zwracać baczną uwagę, ażeby wszelkie sprawy pieniężne były przeprowadzane jedynie z jego wiadomością i ścisła kontrola Opiekuna właśnie tutaj jest konieczna. Umiejętność wykorzystania członków i w tym kierunku, nauczenie ich poszanowania i oszczędzania osiągniętych na cele Koła funduszów oraz wzorowe prowadzenie książki kasowej, dowodów rozchodowych i dochodowych — wyrobi znakomicie w dzieciach poszanowanie grosza publicznego.

ŚWIETLICA I ROZRYWKI

Świetlica posiada ogromne znaczenie dla rozwoju i pracy Koła. przedewszystkiem łączy i zespala wszystkich członków pochodzących z różnych klas szkolnych, a następnie staje się terenem wspólnych wysiłków.

Jeżeli Koło uzyskało jakąś salę na świetlicę — młodzież winna ją ozdobić emblematami czerwonokrzyskiemi i hasłami. Czerwony Krzyż na białem polu, napisy — „Miłuj Bliźniego“, „Wzajemną Mi-

łością budujemy świat", In pace et in bello caritas" — portret Dunant'a, afisze i rysunki — ożywią ściany tego lokalu, w którym członkowie Koła spędzą niejedną godzinę. Ozdobić świetlicę można również poszczególnemi hasłami czerwonokrzyskiemi i wycinankami ludowemi; trzeba tylko pamiętać o tem, że wszelkie dekoracje należy co pewien czas zmieniać gdyż po kilku miesiącach opatrzą się i nie będą wogóle robiły wrażenia.

Otwarcie tak udekorowanej świetlicy połączone z jakimś przygotowanym programem może, ale nie musi być uroczyste.

Świetlica łączy. Czem? Wzajemnem obcowaniem ze sobą młodzieży i wspólną pracą. Jak wygląda ta wspólna praca w świetlicy czerwonokrzyskiej. Otóż prawie większość robót we wszystkich sekcjach może się odbywać właśnie tu. Przejdźmy najważniejsze z nich:

Koło wydaje swoją gazetkę (wycinki z pism i ilustracyj oraz własne artykuły). Wszelkie poczynania z tem związane od pisania, klejenia aż do posiedzeń komitetu redakcyjnego (który może się co pewien czas zmieniać) odbywają się w świetlicy.

Sekcja korespondencji międzyszkolnej, pisze, klei, zdobi — właśnie tutaj.

Roboty ręczne, szycie, haftowanie, reperacja starej bielizny, kursy robót ręcznych — wszystko to ma miejsce w świetlicy.

Wspólne czytanie pism, słuchanie koncertów radjowych, zebrania, kursy ratownictwa ogólnego i przeciwgazowego, wystawa prac młodzieży zorganizowana pod koniec roku szkolnego, wreszcie.

wspólne gry i zabawy, święcone i gwiazdka odbywają się pod tym jednym dachem.

Choćby z tego pobieżnego wyliczenia widzimy, że rola tej świetlicy jest duża. To też Koło każde winno dążyć do zdobycia odpowiedniego lokalu własnego oraz wypełnienia go życiem i poczynaniami całej organizacji.

Tak się jednak składa, że większość Kół jest pozbawiona własnej świetlicy z różnych powodów. Jeżeli istnieje już ogólna świetlica szkolna, niech Koło postara się urządzić w niej choćby swój kącik czerwonokrzyski — odpowiednio udekorowany, estetyczny, miły. Wprawdzie posiadanie takiego kącika nie zastąpi roli całej świetlicy — niemniej ułatwi dzieciom niejedną ich robotę.

Koło Młodzieży nie jest i nie może być instytucją tak pochłoniętą pracami wszelkiego rodzaju, że zapomina o przyjemnościach należnych młodzieży. Zeschematyzowane, choć pracowite życie wyłącznie dla dobra innych może stracić swe radosne soki jeżeli go nie odświeży konieczna rozrywka.

A więc — na wiosnę i w lecie:

majówki, wycieczki, bliższe i dalsze, wesołe, z instrumentami, bezpośrednie, szczere. Bardzo pożądanemi są wycieczki

do Kół innych z sąsiednich wiosek, lub wyjazdy do miejskich Kół. Koło jedno wtedy występuje w roli gospodarza, drugie w charakterze gościa. Wspólne przyjęcie, spacer, zwiedzanie okolicy zbliży do siebie młodzież. Da to początek wzajemnej korespondencji, a przedewszystkiem da możność porównania wyników własnych prac młodzieży skupienej w dwóch Kołach.

Jesienią i zimą:

wspólne wymarsze do kina, czy teatru, urządzanie zabaw tanecznych z udziałem zaproszonych rodziców i gości (imprezy mogą być obliczone na dochód) przedstawień, loterji, kuligów, andrzejek, obrzędów ludowych regjonalnych — przy których młodzież znaleść poza staraniami w to włożonemi również i uciechę jako równoważnik psychiczny.

Okazyj zresztą do zabaw niebrak. Należy je bezwzględnie wykorzystywać; wspólna radość zbliża dzieci i starszych do siebie. Ta radość należy się dzieciom, a Koło Młodzieży powinno ją w siebie brać jaknajwięcej, bo przecież całe życie tej organizacji ma być radością, radością innych — i swoją własną.

ZEWNĘTRZNA STRONA KOŁA MŁODZIEŻY P.C.K.

a) Sztandar Koła.

Każde Koło Młodzieży P. C. K. powinno mieć swój sztandar rozmiaru 80×80 cm., zeszyty z dwóch równych kwadratów z białego płótna lub jedwabiu, zależnie od zamożności Koła. Z obu stron — Czerwony Krzyż, przepisowy, złożony z pięciu równych kwadratów, naszyty z jasnoczerwonego materjału lub wyhaftowany.

Na jednej stronie, nad krzyżem, należy wyszyć czerwonym jedwabiem lub bawełną hasło Młodzieży Czerwonego Krzyża „Miłuj Bliźniego", na drugiej „Koło Młodzieży P. C. K. w . . . ." (wymienić miejscowości). O ile w mieście jest kilka Kół — należy do tego napisu dodać numer szkoły, lub numer Koła.

Sztandar powinien być obszyty dookoła frendzlą białą, czerwoną lub złotą.

Drzewce musi być lekkie, aby nawet mniej silne dziecko mogło bez zmęczenia nieść sztandar na ramieniu.

Głowica, zależnie od posiadanych na ufundowanie sztandaru może być drewniana, w kształcie czworokątnego ostrosłupa, pomalowana złotą farbą, lub metalowa*).

Wręczenie sztandaru powinno odbyć się bardzo uroczyście, po uprzedniem poświęceniu go w kościele przez księdza. Na rodziców chrzestnych sztandaru Zarząd Koła zaprasza dwie osoby z miejscowego społeczeństwa lub nauczycielstwa.

---

*) Bardzo ładne głowice do sztandarów czerwonokrzyskich w cenie 11 zł. 50 gr. za sztukę nabyć można w Kom. Oddz. Kół. Młodz. P.C.K. w Częstochowie, Aleja P. Marji.

Program uroczystości powinien być uprzednio starannie opracowany przez Zarząd Koła wespół z Opiekunem i urozmaicony śpiewem i deklamacją; na wstępie Koło zaśpiewa Hymn Czerwonokrzyski*). Na ten pochód trzeba zaprosić rodziców członków Kół, Kierownika szkoły i nauczycielstwo.

Do pocztu sztandarowego wybrać pośród Koła najodpowiedniejsze jednostki w liczbie 3-ech osób.

Opiekun w przemówieniu swojem podkreśla wielkie znaczenie sztandaru, tłumacząc zebranym symbol Czerwonego Krzyża na białem polu. Przedewszystkiem jednak przedstawi jak wielkim zaszczytem dla Koła jest posiadanie własnego sztandaru, co oczywiście obowiązuje wszystkich członków do głębokiego rozumienia i wykonywania hasła wypisanego na sztandarze, a więc do owocnej pracy w Kole Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża.

Termin zakupienia sztandaru i zorganizowania uroczystości zależy przedewszystkiem od możliwości finansowych Koła i od zdania Opiekuna. Uprzednio dobrze jest wysunąć tę sprawę, traktując ją w związku z zasługami, jakie Koło w swej pracy wykaże.

b) Odznaki dla Kół Młodzieży P. C. K.

Drugą zewnętrzną odznaką należenia do Koła Młodzieży P.C.K. jest przypinany znaczek Kół Młodzieży P. C. K.

Zasadniczo każdy członek Koła powinien posiadać znaczek i nosić go przy ubraniu.

Znaczki sprowadzić można z Komisji Głównej lub z Komisji Okręgowej Kół Młodzieży P. C. K.

W niektórych Kołach Warszawskich — członkowie Koła otrzymują znaczki dopiero po pewnym czasie istnienia Koła, czyli po wykazaniu się owocami pracy, jako pewnego rodzaju nagrodę. Ten system wydaje się nam bardzo dobry. Każde dziecko lubi wszelkiego rodzaju znaczki,a więc dołoży starań, by na znaczek P. C. K. zasłużyć. Pozatem zaś z czasem wciągnie się do samej pracy, polubi ją i stanie się dobrym członkiem Koła. Lecz i w tem, jak i we wszystkich innych sprawach, wola Opiekuna, jako najlepiej orjentującego się w psychice członków Koła — jest decydującą.

Wydawanie znaczków może być traktowane również jako uroczystość — zawsze z wyjaśnieniem szczytnych obowiązków, które są udziałem każdego członka, udekorowanego znaczkiem Polskiego Czerwonego Krzyża.

c) Legitymacje.

Każdy członek Koła Młodzieży P. C. K. powinien posiadać formalną legitymację, wydaną przez Komisję Okręgową Kół Mł.

---

*) Nuty Hymnu otrzymuje się w Komisjach Okręgowych, lub w Komisji Głównej Kół Mł. P. C. K. Cena egz. 50 gr.

P. C. K. o ile taka w danym powiecie istnieje, lub przez Komisję Okręgową.

Legitymacje po wypisaniu nazwisk zostają doręczone wszystkim członkom Koła. Należy przy tej okazji uświadomić dzieci, że legitymacje muszą być przez nie starannie przechowywane, w czystym stanie, oraz, że zagubienie legitymacji jest niedopuszczalne. Co pewien czas Opiekun przegląda legitymacje dla sprawdzenia czy dziatwa należycie się z niemi obchodzi.

Jest to z oczywistą korzyścią dzieci, wreszcie jednym z ważnych celów wychowawczych, by nauczyć członków porządku i należytego obchodzenia się ze wszystkiem, co ma związek z organizacją i odzwyczajania dzieci od niedbałości właściwej ich wiekowi.

W legitymacjach członkowskich skarbnik Koła odnotowuje w odpowiednich rubrykach wpłacone przez członka składki miesięczne.

d) Umundurowanie członków.

Warszawska Komisja Okręgowa Kół Młodzieży ustaliła dla podległych jej Kół następujące odznaki i umundurowanie.

1. Wszyscy członkowie Koła noszą w czasie pełnienia funkcyj czerwonokrzyskich i oficjalnych wystąpień granatowe berety z naszytą po lewej stronie odznaką Czerwonego Krzyża na białem polu.
2. Wszyscy członkowie noszą stale odznakę członkowską po lewej stronie munduru i posiadają legitymację na dany rok szkolny.
3. Opaskę z Czerwonym Krzyżem na lewem ramieniu tylko podczes pełnienia swych funkcyj noszą:

a) przewodniczący Koła;
b) 3 osoby, tworzące poczet sztandarowy;
c) sanitarjusz posiadający pod swoją opieką apteczkę Koła;
d) dużurni higjeniści.

Higjenistki mogą nosić białe fartuszki i białe czepeczki.

e) Pieczątka Koła i jej użytek.

Każde Koło powinno posiadać 2 pieczątki: jedną okrągłą, drugą kwadratową. Okrągłej pieczątki używa się do ostemplowywania legitymacyj członkowskich, kwitarjusza i wystawianych przez Koło rachunków i zaświadczeń. Kwadratowa pieczątka służy do kerespondancji ogólnej i międzyszkolnej. Obie pieczątki pozostają pod opieką sekretarza Koła.*)

LEGALIZACJA KOŁA ORAZ SPRAWOZDANIE.

Po zorganizowaniu w szkole Koła Młodzieży PCK., Kierownictwo Szkoły zawiadamia pisemnie swoją Komisję Oddziałową wzgl. Komisję Okręgową o powstaniu w Szkole Koła Młodzieży.

*) Patrz spis materjałów str. 28

Podaje przytem nazwisko i adres Opiekuna Koła t. j. osoby prowadzącej Koło z ramienia Szkoły, ilość członków oraz klasy, które Koło obejmuje. Do pisma tego powinien być załączny odpis protokułu organizacyjnego zebrania Koła, zawierający również plan pracy na okres najbliższy. Na podstawie tych danych Komisja Oddziałowa wzgl. Okręgowa prześle pod odresem Kierownictwa Szkoły i Koła pisemną legalizację. Poszczególne Koła Młodzieży podlegają Komisji Oddziałowej Kół Młodzieży, a jeżeli tej na danym terenie niema, podlegają wówczas Komisji Okręgowej znajdującej się w danem mieście wojewódzkiem.

Przy końcu roku szkolnego Opiekun wraz z Zarządem Koła sporządza sprawozdanie z działalności i sprawozdanie Kasowe na specjalnych blankietach, dostarczonych Kołu przez Komisję Oddziałową lub Okręgową. Materjał do tego sprawozdania powinien być skrzętnie zbierany przez cały rok czy to w książce protokułów czy też w kronice Koła. Sprawozdanie kasowe zostaje sporządzone na podstawie zeszytu kasowego.

Opiekun winien zwrócić uwagę na to, ażeby sprawozdania te były sporządzane przez Zarząd Koła starannie, wyczerpująco i aby były zgodne z rzeczywistą pracą Koła. Nauczy to dzieci dokładności i subordynacji organizacyjnej. Ważną również rzeczą jest punktualne dostosowanie się do podanych terminów.

PROPAGANDA I UROCZYSTOŚCI

Przystępując do omówienia choć w kilku słowach propagandy czerwonokrzyskiej i udziału Koła w uroczystaściach religijnych, państwowych, narodowych, lokalnych, szkolnych i czerwonokrzyskich, należy z całym naciskiem podkreślić, że praca członków Koła nie może ograniczyć się jedynie do tych zewnętrznych objawów. Byłaby ona wtedy zbyt powierzchowna i niebezpeczna z punktu widzenia wychowawczego. W pracy Koła Młodzieży, zresztą jak w każdej organizacji, nie można jednak zupełnie pominąć i tych momentów, owszem należy je rozumnie i konsekwentnie przeprowadzić. Zależy to naturalnie przedewszystkiem od umiejętnego podejścia samego Opiekuna do tych objawów życia Koła. Tak propaganda jak udział w uroczystościach powinny mieć również charakter kształcący i wyrabiający w członkach Koła szlachetną ambicję przynależności do organizacji i troskę o jej rozwój.

Propaganda czerwonokrzyska przeprowadzona przez Koło powinna być rozpoczęta przedewszystkiem na terenie Koła, następnie objąć stopniowo teren szkoły, a w końcu wyjść na wieś lub miasto.

Sposoby przeprowadzania propagandy są rozmaite. Ciekawie opracowane pogadanki na temat działalności Czerwonego Krzyża, wyświetlanie przezroczy lub filmów, wykonywanie przez członków afiszów, ilustrujących zadania C. K. i t. p., przyczynią się w znacznym

stopniu do zapoznania nawet szerszych mas z ideą i zadaniemi czerwonokrzyskiemi.

Udział czynny w tem powinni przedewszystkiem brać sami członkowie Koła, uprzednio przez Opiekuna do tej akcji przygotowani.

Zainteresowanie rodziców i znajomych działalnością Koła, zapraszanie ich na ciekawsze zebrania, wciąganie do współpracy i oddziaływanie poszczególnych członków na najbliższe otoczenie — będzie może najlepszą propagandą nieobjawiającą się jedynie w zewnętrznych oznakach, ale popartą czynem.

Bardzo ważnym czynnikiem propagandowym jest gazetka ścienna czerwonokrzyska, do której materjał opisowy, rysunkowy i t. p. dostarczają sami członkowie korzystając również z pism czerwonokrzyskich i innych, omawiających działalność Czerwonego Krzyża.

Zaakcentowanie istnienia Koła podczas wyżej wspomnianych uroczystości jest bardzo wskazane i ze względu propagandowych pożądane.

Szeczególnie powinna być propaganda efektownie i rozumnie opracowana i wykonana podczas dorocznego tygodnia P. C. K. i miłej uroczystości „Dnia Matki". Ładnie pomyślane pochody z transparentami, dekoracja gmachu szkolnego, ciekawe akademje lub przedstawienia, dobrze zorganizowana wystawa, żywe obrazy, ilustrujące działalność P. C. K. i t. p. wciągną tak młodych jak i starszych do pracy czerwonokrzyskiej lub przynajmniej zyskają w nich szczerych sympatyków i propagatorów Polskiego Czerwonego Krzyża.

Mądrze ujęta i przeprowadzona propaganda nie sprzeciwia się zupełnie efektownej i rzetelnej pracy w Kole.

Przykazania Członka Koła Mł. P. C. K.

1. Staraj się dopomóc każdemu, kto twej pomocy potrzebuje.
2. Opiekuj się słabszymi.
3. Dbaj o zdrowie.
4. Przestrzegaj czystości.
5. Kochaj i ochraniaj przyrodę.
6. Spełniaj sumiennie swe obowiązki.
7. Wytrwaj w swych zamierzeniach.
8. Szanuj pracę innych.
9. Stwarzaj radość i zadowolenie.
10. Bądź prawy i dzielny.

W przykazaniach powyższych mieści się właściwy program organizacji Kół Młodzieży P. C. K. Broszura niniejsza stanowi ramową metodykę prowadzenia Koła.

Jest to bodaj pierwsza próba ujęcia roli Opiekuna, próba niepozbawiona zapewne usterek. Będziemy wdzięczni P. P. Opiekunom za podawanie nam swoich spostrzeżeń — o które prosimy.

Broszurka ta ma ułatwić pracę w Kole tym P. P. Nauczycielom, których niespożytą zasługą jest — mimo przeciążenia pracą zawodową — poświęcanie swego czasu dla pełnienia szlachetnej roli Opiekuna Koła.

Jeśli przyniesie Im pomoc i zachęci Tych, którzy jeszcze nie znają tej organizacji — cel, dla którego została opracowana będzie osiągnięty.

MATERJAŁ ORGANIZACYJNY I POMOCNICZY

przy zakładaniu Kół Młodzieży Pol. Czerw. Krzyża.

LITERATURA

„Radosna praca" — M. Ulrichsowa	0,20 zł.
Korespondencja Międzyszkolna — M. Bortnowska	0,15 „
Zbiór komedyjek dla dzieci	0,45 „
Zbiór komedyjek dla młodzieży	0,45 „
„Takich więcej" (komedyjka) — T. Koczanowicz	0,50 „
Jak powstał Czerwony Krzyż — Z. Wołłowiczowa	0,15 „
Wczoraj, Dziś i Jutro Pol. Czerw. Krzyża — M. Ulrichsowa	0,25 „
Hasła i czyny Pol. Czerw. Krzyża	0,15 „
Polski Czerw. Krzyż w słowie i pieśni (materjał do obchodów)	0,75 „
Komplet druków informacyjnych o Kołach Mł. (regulamin, wskazówki, ulotki)	0,20 „
Ucieszna historyjka o Fipciu — J. Porazińska	0,80 „
Klimcia — Straszek — J. Porazińska	0,70 „
Hymn Kół Młodzieży P. C. K.	0,50 „
Referaty (wygłoszone na pierwszym Regj. Zjeździe Opiek. Kół Mł. P. C. K. Okr. Warszawsk.).	0,50 „
Podręcznik Ratownictwa i Pielęgniarstwa dr. A. Fiumel	5,00 „
Nasze rośliny lekarskie — W. S. Strażewicz	2,00 „
Kazania o P. C. K. (broszura dla duchowieństwa)	0,35 „
Jednodniówka poświęcona „Dniu Matki"	0,50 „
Jak pielęgnować chorego (krótki zarys i prakt. wskazówki z zakresu pielęgniarstwa domowego)	0,15 „
Czyste powietrze w izbie (popularna broszura dla wsi w opr. dr. Kacprzaka	0,15 „
Niepotrzebne zmartwienie (popularna broszura na temat higjeny jamy ustnej)	0,15 „
Co widziałem na wsi (popularna broszura dla wsi w oprac. dr. Wroczyńskiego)	0,15 „
Co i jak należy jeść, aby być zdrowym (popul. brosz. na temat racjonal. odżywiania się w oprac. Doc. Dr. Szulca dyrek. Państw. Zakładu Higjeny.	0,15 „

PROPAGANDA

Afisz propagandowy trzykolorowy 50×70	0,20 „
Ulotka o Kołach Młodzieży P. C. K. — za 100 szt.	0,60 „
Ulotka o konkursach zdrowia — za 100 szt.	0,60 „
Ulotka o korespondencji międzyszkolnej	0,02 „
Pocztówki propagandowe Kół Mł. P. C. K. ilustrujące 10 haseł Kół Mł. P. C. K.	0,50 „
Karty do konkursu zdrowia	0,02 „
Papier listowy wraz z kopertą do korespon. międzyszk.	0,05 „

Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach (kartonik)	0,01 zł
Pierwsza pomoc w zatruciach gazami bojowemi (kartonik)	0,01 „
Ilustrowana minjaturka propagandowa (fotomontaż) 100 szt.	1,00 „
Portret Henryka Dunant'a twórcy międzynarodowego Czerw. Krzyża	3,00 „
Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach — tablica ścienna	1,50 „

MATERJAŁ POMOCNICZY

Zeszyt do prowadzenia protokułów	0,80 „
Zeszyt Kasowy	0,40 „
Kwitarjusz dochodowy	0,30 „
Legitymacja	0,02 „
Znaczek członkowski emaljow. na zakrętkę	0,10 „
„ „ „ (broszka)	0,25 „
„ „ blaszany na szpilce	0,03 „
Pieczątka okrągła	4,00 „
Pieczątka kwadratowa	4,00 „
Znaczki na berety (sukienne)	0,20 „

PRZEZROCZA

Serja przezroczy prop. (30 przezroczy ilustrujących różne działy pracy P. C. K.)	30,00 „
Serja przezroczy (Ornak) „P.C.K. przy pracy"	4,00 „
Serja przezroczy (Ornak) „P.C.K. radosna praca"	4,00 „

Apteczka wycieczkowa (torba brezentowa)	10,00 „
Apteczka ścienna wraz z lekami	45,00 „
Szczoteczki do zębów z prop. napisem za 1 sztukę	0,25 „
„ „ „ „ 1000 sztuk	220,00 „
Mydełka z prop. napisem	0,20 „
przy 12 sztukach po 18 gr.	

U w a g a: Powyższe wydawnictwa i materjały można nabywać w Komisjach Oddziałowych, Okręgowych i Komisji Głównej Kół Mł. P.C.K. w Warszawie, Smolna 6.

CZASOPISMA

„Czyn Młodzieży P.C.K." Miesięcznik ilustrowany dla młodzieży, Warszawa, Smolna 6. (prenumerata roczna zł. 5.—)

„Polski Czerwony Krzyż"—Centralny organ P.C.K. Wydawnictwo miesięczne. Warszawa, Smolna 6. (prenumerata roczna zł. 5.—)

Biuletyn Opiekunów Kół Młodzieży P.C.K. Okręgu Warszawskiego. Wydawnictwo miesięczne. Warszawa, Trębacka 11 m. 12. (prenumerata roczna zł. 2.—)